

Mezinárodní instituce pro lidská práva pod tlakem

Prohlášení výkonného výboru Justice and Peace Europe u příležitosti

Mezinárodního dne lidských práv (10. prosince 2025)

Letošní Den lidských práv přichází v době rostoucího napětí v mezinárodním systému lidských práv. Instituce, které byly vytvořeny za účelem univerzální ochrany lidské důstojnosti, čelí bezprecedentním politickým výzvám. Justice & Peace Europe se proto rozhodla věnovat své prohlášení k Mezinárodnímu dni lidských práv 2025 této znepokojivé tendenci, poskytnout krátkou reflexi a nabídnout několik praktických doporučení, jak tomuto jevu čelit.

Téměř každý den čteme ve zprávách o závažných porušováních lidských práv: V El Fasheru v Súdánu byly v říjnu při útoku milice RSF zabity stovky lidí v nemocnici. V Charkově na Ukrajině byla mateřská škola napadena dronem – jako tak často v nesmyslné válce proti Ukrajině, agresor Rusko záměrně zaútočilo na civilní infrastrukturu. Spojené státy byly obviněny experty OSN¹ z porušení mezinárodního práva tím, že zaútočily na údajné lodě pašující drogy v Karibiku a mimo soudní řízení zabily více než 80 lidí na palubě. Skupina expertů OSN pro lidská práva v Nikaragui (UNGHREN) podala zprávu² Valnému shromáždění OSN o svévolných zadrženích, nucených zmizeních, mučení a cíleném potlačování křesťanských institucí v zemi. V Íránu bylo letos již popraveno více než tisíc lidí, včetně mnoha politických oponentů režimu. Tyto hrozné příklady jasně ukazují, že život v míru a důstojnosti není možný, pokud mezinárodní společenství nečinně přihlíží takové nespravedlnosti. K zajištění odpovědnosti je zapotřebí silný systém lidských práv se silnými institucemi pro lidská práva. „Je třeba zajistit nezpochybnitelnou vládu zákona“ (srov. Fratelli Tutti, 173).

V roce 2025 však bohužel došlo k dalšímu oslabení mezinárodního systému lidských práv. USA odstoupily od procesu všeobecného periodického přezkumu Rady OSN pro lidská práva – mechanismu, jehož cílem je zajistit, aby všechny státy nesly odpovědnost za dodržování lidských práv. Tento bezprecedentní krok podkopává univerzálnost systému a vytváří znepokojivý precedens, který mohou následovat i ostatní. Zároveň se vliv autoritářských vlád v rámci struktur OSN pro lidská práva nadále rozšiřuje. Pod záštitou „suverenity“ a „nezasahování“ se některé státy snaží oslabit mezinárodní kontrolu a předefinovat lidská práva tak, aby byla narušena jejich univerzálnost a nedělitelnost. S velkým znepokojením také konstatujeme, že některé státy, zejména Ruská federace a Čínská lidová republika, systematicky usilují o omezování financování systému OSN pro lidská práva blokováním nebo snižováním financování Úřadu vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR) a Rady pro lidská práva určené k vyšetřování porušování lidských práv po celém světě.³

Mezinárodní trestní soud (ICC) také čelí vážným výzvám. V roce 2025 oznámily Burkina Faso, Mali, Niger a Maďarsko svůj odstup od Římského statutu a připojily se tak k řadám států, které se distancovaly od jurisdikce soudu. Navíc americká vláda uvalila sankce na některé soudce a úředníky ICC.

¹<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/09/us-war-narco-terrorists-violates-right-life-warn-un-experts-after-deadly> .

²<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/ghre-nicaragua/index> .

³<https://ishr.ch/defenders-toolbox/resources/report-how-states-try-to-defund-human-rights-at-the-un/>

Tato rozhodnutí oslabují odpovědnost za nejzávažnější zločiny v době, kdy se konflikty množí a beztrestnost je na vzestupu.

I v Evropě je systém ochrany ohrožen. V květnu 2025 několik evropských vlád vyzvalo k „přezkoumání“ Evropské úmluvy o lidských právech a jurisprudence Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) s argumentem, že tato úmluva a jurisprudence neúměrně omezují národní suverenitu. Toto politické klima může oslabit autoritu soudu a závaznost jeho rozsudků, které jsou nezbytné pro dodržování zásad právního státu a ochranu zranitelných osob, včetně migrantů a žadatelů o azyl.

My, jako Justice & Peace Europe, považujeme tento vývoj za velmi znepokojivý. Věříme, že lidská osoba – stvořená k obrazu Božímu – má nezcizitelnou důstojnost, která předchází a přesahuje státní suverenitu. Státy mají povinnost nejen chránit lidskou důstojnost, ale také „*zaručit podmínky nezbytné pro její rozkvět v rámci integrálního prosazování lidské osoby*“ (srov. Dignitas infinita, 65). Mezinárodní instituce pro lidská práva byly zřízeny jako vyjádření morální jednoty lidské rodiny spojené vzájemnou odpovědností. Když se státy z těchto mechanismů stahují nebo se je pokoušejí podřídit politickým zájmům, poškozují samotnou podstatu mezinárodní solidarity, spravedlnosti a odpovědnosti.

Současné oslabování institucí pro lidská práva tak představuje nejen právní nebo politickou krizi, ale také krizi morální. Tato morální krize je umocněna nově se objevujícím pohledem na lidská práva, který je odděluje od přirozené důstojnosti lidské osoby. Když je důstojnost redukována na subjektivní preferenci, místo aby byla uznána jako vnitřní a univerzální, práva ztrácejí svůj etický základ a stávají se zranitelnými vůči politické nebo ideologické redefinici. Koherentní lidskoprávní řád vyžaduje stabilní chápání lidské osoby, jejíž důstojnost předchází státu a zakotvuje univerzálnost všech práv.

Tyto úvahy vyžadují obnovené odhodlání institucí, které chrání lidskou důstojnost. Justice & Peace Europe proto naléhavě vyzývá k obnovenému odhodlání mezinárodnímu systému lidských práv a vyzývá státy, rozhodovací orgány Rady Evropy, Evropské unie a příslušné subjekty na světové úrovni, aby:

- zajistily, že diskuse o lidských právech zůstanou zakotveny v chápání lidské důstojnosti, která je vnitřní, univerzální a nepodléhá politické nebo ideologické revizi;
- znovu potvrdily svou účast a spolupráci s mezinárodními a regionálními mechanismy pro lidská práva, včetně Rady OSN pro lidská práva, Mezinárodního trestního soudu a Evropského soudu pro lidská práva;
- jednaly a vystupovaly důsledně na obranu mezinárodního práva a institucí pro lidská práva ;
- posílily multilaterální spolupráci a zajistily důvěryhodnost institucí a mechanismů pro lidská práva především dodržováním jejich rozhodnutí;
- prosazovaly univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a odmítaly selektivní přístupy založené na politických zájmech;
- podporovaly národní, regionální a mezinárodní nezávislé instituce pro lidská práva a příslušné snahy občanské společnosti;
- zajistily, aby instituce pro lidská práva měly dostatečné finanční prostředky, aby mohly plnit své úkoly, zejména vyšetřováním porušování lidských práv po celém světě;
- prosazovaly kulturu úcty k lidské důstojnosti a lidským právům v našich společnostech prostřednictvím zvyšování povědomí a vzděláváním.

Brusel, 8. prosince 2025

Výkonný výbor Justice and Peace Europe

<https://mail.google.com/mail/u/1?ui=2&ik=791fa85b78&attid=0.0.2&permmsgid=msg-f:1851250175514442541&th=19b0f639edeafb2d&view=fimg&fur=ip&permmsgid=msg-f:1851250175514442541&sz=s0-l75-ft&attbid=ANGjdJ-I-ROZNKcO10wfnf5GMG0oqOMhdCbo-nEZW8Q7OJvtDr33RCADnkt23-rYHJ3AxROH4RgH83HhD5MRx2QREhXpxasoth6YuP30wvoSv7NTI3xftFjvUWmUlvo&disp=emb&zw&auditContext=forDisplay>